

Tiltaksplan for minoritetsspråklige barn

Barn i alderen 0-8 år

”Bedre språkforståelse”

2010-2014

MELHUS
kommune

1. Innledning

Felles tiltaksplan

Bakgrunn for arbeidet

"Plan for leseopplæring for barn og unge i Melhus kommune, strategi for 2006-2009" ble vedtatt politisk i 2006. En av strategiene i planen var å utforme tiltak for å bedre andrespråkforståelsen blant minoritetsspråklige førskolebarn. Et tverretattlig prosjekt ble startet opp i 6 utvalgte pilotvirksomheter i 2007. Disse var: Strandvegen barnehage, Tambartun barnehage, Gimse skole, Lundamo skole og barnehage, samt bibliotek og helsestasjon.

Denne planen er laget med utgangspunkt i erfaringer fra dette prosjektet. Planen er revidert januar 2011.

Tverrfaglig samarbeid / Koordinering av tiltak

Tverrfaglig samarbeid er viktig i arbeidet med barn med minoritetsspråklig bakgrunn. Denne planen vil derfor rette seg mot barnehage, skole (1. og 2. trinn), helsestasjon og bibliotek.

En permanent **administrativ mottaksgruppe** er etablert. Dette administrative utvalget skal ha et samordningsansvar av tjenesteproduksjonen samt, i visse tilfeller, være drøftingspartnere for kommunens tilskuddsforvaltning i forbindelse med bosettingsarbeidet.

Mottaksgruppa er satt sammen av representanter fra:

- Rådmannen
- Familie og forebygging; NAV (sosiale tjenester) og helsesøstertjenesten
- Barnehagene
- Skolene
- Læring og tilrettelagt arbeid
- Bygg og eiendom
- Kultur og fritid
- Flyktningkonsulentene
- Økonomiseksjonen
- Utviklingsseksjonen

Læring og tilrettelagt arbeid v. Flyktningtjenesten, har samordningsansvaret.

Denne tiltaksplanen er ment å være et hjelpemiddel for å bedre andrespråkforståelsen blant førskolebarn med minoritetsspråklig bakgrunn i Melhus. Den angir tiltak som kan gjøres i barnehage, skole, helsestasjon og bibliotek. Noen av disse tiltakene krever tverrfaglig samarbeid, som igjen betyr behov for koordinering av tiltak. Ikke minst er det et behov for erfaringsutveksling og læring av hverandre.

Med bakgrunn i dette er det etablert en **ressursgruppe** som har til oppgave å følge opp denne planen med minimum ett møte pr. halvår.

Gruppen er satt sammen av representanter fra :

- Tambartun barnehage
- Strandvegen barnehage
- Kosekroken barnehage
- Lundamo skole og barnehage
- Flyktningtjenesten
- Helsesøstertjenesten

Representant for biblioteket deltar etter behov.
Styrer ved Tambartun barnehage er leder av ressursgruppa.

Oppfølging av planen

Denne planen vil bli revidert hvert 4.år. Ansvar er delegert til ressursgruppa

Sentrale/lokale føringer

Barnehage :

- [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#)
- [Stortingsmelding 41](#)
- [NOU 2010:7 Mangfold og mestring](#)

Skole :

- *Kunnskapsløftet : m/ fagplaner og den generelle delen av læreplanen*
- *Prinsipper for opplæringa*
- *"Om opplæring for språklige minoriteter"*
- *Vurdering i fag*

[http://www.udir.no/Artikler/ Lareplaner/Meldingar-og-styringsdokument/](http://www.udir.no/Artikler/Lareplaner/Meldingar-og-styringsdokument/)

Flyktningsplan 2009-2012

[Flyktningsplan for 2009-2012](#)

Delmål

- Alle flyktninger som bosettes skal ha en bolig ved ankomst
- Flyktningsbarn skal tilbys barnehageplass snarest, og senest innen 3 mnd. etter at de har kommet til kommunen. Melhus kommune skal tilby barnehageplass som virkemiddel for at foreldre skal kunne delta i introduksjonsprogram med introduksjonsstønad.
- Alle flyktningsbarn i skolealder skal ved ankomst få tilbud om SFO. Grunnskolebarna får tilrettelagt undervisning ved nærskolen.
- Alle nyankomne voksne flyktninger skal tilbys opplæringsprogram etter introduksjonsloven innen 3 måneder etter bosetting (lovens bestemmelse). Programmet settes opp etter den enkeltes behov og skal styrke deltakerens mulighet til å kvalifisere seg for arbeids- og samfunnsniv. Norskopplæringa er inkludert i introduksjonsprogrammet.
- Alle flyktninger skal gis muligheter for fritidsaktiviteter

2. Mål og metoder for arbeidet

Melhus kommune har følgende tverrfaglige mål for å styrke språkferdigheter blant minoritetsspråklige førskolebarn:

- Øke antall barn med minoritetsspråklig bakgrunn i barnehagen
- Sikre god overgang barnehage / skole for de minoritetsspråklige barna
- Øke kompetansen på språkstimulering av de minoritetsspråklige førskolebarna og de minste skolebarna
- Skape gode samarbeidsrelasjoner / rutiner på tvers av fagmiljøer
- Skape gode flerkulturelle "møter"

De voksne som møter barn og foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn på ulike arenaer som barnehage, skole, helsestasjon og bibliotek må bruke metoder som gjennomsyres av:

- Kunnskap om de ulike minoritetene
- En anerkjennende kommunikasjon
- Positive forventninger og myndiggjøring gjennom mulighet til deltagelse og bidrag

3. Tiltak i barnehage

Krav til personalet:

- Sette av tid til å jobbe med personalets holdninger og kompetanse
- Skaffe seg kunnskap om ulike kulturer og stille seg åpen for ulikheter
- Ta i bruk temahefte fra kunnskapsdepartementet: "Språklig og kulturelt mangfold i barnehagen"

Pedagogiske tiltak for å øke språkforståelsen:

- Hver barnehage lager en plan for språkstimulering av den enkelte gruppe minoritetsspråklige barn.
- Løpende vurdering/kartlegging av barnets kompetanse i norsk som 2.språk. **TRAS, ALLE MED og Lær meg norsk før skolestart** er kartleggingsskjema som kan benyttes.
- En bør velge tospråklig assistent som en del av grunnbemanningen ved grupper med minoritetsbarn.
- Tospråklig assistent skal samarbeide tett med pedagogisk leder.
- Sett av tid for at tospråklig assistent regelmessig har morsmålstimer med små grupper av barn.
- Det flerkulturelle må være synlig. Sett opp alfabetet fra minoritetslandet på vegg, utkledningsklær fra minoritetslandene, bilder av barn m/familie, flagg fra de ulike landene.
- Samlinger bør inneholde sanger, dikt og regler fra de ulike kulturene. Bruk flanellografer, bevegelsessanger, sanger med bilder. Viktig med bruk av over- og underbegreper. Unngå å lese direkte fra bøker.
- Bruk språket klart og tydelig. Viktig med benevning av ting i dagliglivet. Hele dagen består av lærerike øyeblikk. Under måltid benevn pålegg ved navn. Ved påkledning snakk om lua som skal på hodet, arma som skal inn i genserarma, skoen på foten.
- Ved formidling av bøker bør en ha med handfaste objekter for å synliggjøre innholdet.
- Bøker skal være tilgjengelig for barna.

Foreldresamarbeid:

- All informasjon som gis ut fra barnehagen bør være oversatt.
- Bruk tolk ved alle sammenhenger der pedagogisk leder eller foresatt mener det er nødvendig.
- Inviter foreldrene til å delta ved arrangement i barnehagen, spesielt ved internasjonale dager/uke. De sitter inne med mye kompetanse.
- Still like krav til alle foreldre angående påkledning, oppmøte og informasjon.
- Avhold gjerne et foreldremøte rettet mot minoritetsforeldre. Det er en flott arena for informasjon, samtale og sosialt samvær. Eksempel på tema kan være "klær for ulikt vær". Vis frem et utvalg av klær som barna kan bruke ut i fra vær og temperatur. Legg klærne på utstilling merket med temperatur og årstid.
- På foreldremøte kan gjerne dvd fra Solsletta barnehage vises. Denne handler om barnehagens dagsrytme, og er et godt utgangspunkt for diskusjoner. Den er oversatt til en rekke språk (IMDI).

Overgang – barnehage - skole

Viser til "[Plan for overgang barnehage- skole](#)"

4. Tiltak 1. og 2. trinn

Med utgangspunkt i læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter (nivåbasert) eller lokal læreplan i norsk for 1. og 2. trinn.

Krav til personalet:

- Sette av tid til å arbeide med personalets holdninger, skaffe oss kunnskap om ulike minoriteter og lære hvordan vi skal møte både barn og foreldre.
- Deltagelse på kurs, kompetanseheving og nødvendig oppdatering.
- Lese faglitteratur (se pkt. 7: vedlegg/linker)

Pedagogiske tiltak for å øke språkforståelsen:

- Hver skole lager en plan for språkstimulering av det enkelte minoritetsspråklige barn.
- Det skal knyttes morsmåslærer / assistent til deler av undervisningen i grupper med minoritetsspråklige elever.
- Samarbeid på trinn (team) lærere, norsk 2 - lærer, morsmåslærer, assistent.
- Kartlegging. Se om de kan bokstavene, telle, tallsymbol og mengde til 10, og fargene. Finne ut om de kan det samme på morsmål (se pkt. 7 vedlegg/linker)
- Mindre grupper, samarbeid med etnisk norske barn. Eks. i leiksituasjoner med voksen støtte / deltagelse, eventuelt stasjonsundervisning.
- Arbeide med abstrakte ord, forstå følelser, kroppsspråk og uttrykk. Vi må forvise oss om at vi forstår hverandre når det gjelder ord som: sint, lei seg, glad, sliten, sulten, trøtt, utrygg m.fl.
- Konkretisering i forhold til emner og begreper. Fortellerstruktur, over- og underbegreper. Bruk gjerne plakater. Forslag: Arbeide på trinn, i basisgruppe, morsmål, norsk 2.
Eks: 2. trinn – ordbok norsk/morsmål.
Eks. klessnorfortelling: Barna henger ting på en klessnor og lager en enkel fortelling av det. En voksen skriver ned fortellingen. Temaorientert. Lage en "begrepsbank":
Hus – rom, innhold i rom:
 - **Kjøkken:** skuff - kniv, skje, gaffel skap, glass, tallerken.
 - **Sko:** sandal, støvel.
 - **Klær:** jakke, bukse, truse, sokker, genser.
 - **Frukt:** eple, appelsin, banan
- Bruke visuell dagsplan.
- Det flerkulturelle mangfold må være synlig i skolen.

Foreldresamarbeid:

- Bruke anerkjennende kommunikasjon.
- Foreldremøter. Om nødvendig må det være tolk til stede. Viktig at foreldrene motiveres til å møte.
- Tidlige samtaler og oppfølging med samtaler og telefoner. Være tydelig og sørge for at foreldrene forstår, og at vi forstår dem.
- Stille krav til foreldrene, være åpen og si ifra.
- Klargjøre skolens, foreldrenes og barnets forventninger og forpliktelser.
- Sosiale sammenkomster/ kveldsarrangementer. Skolen sørger for å opplyse om arrangementer, slik at foreldre og barn deltar.
- Hjelp til og opplyse foreldrene om fritidsaktiviteter.
- Legge til rette for at de kan være med på samlinger trinnet har privat.
- Foreldrekonferansen: Bruke konkrete og f. eks. vise klær til forskjellige typer vær. Samarbeid gjerne med helsesøster.
- Få gjerne foreldrene med på temadager, der de bidrar med kunnskap om land og kultur, mat, klær/klesskikker osv

Overgang barnehage- skole

Viser til ["Plan for overgang barnehage – skole"](#)

5. Tiltak på biblioteket

Tiltak: Høyne bibliotekansattes kunnskap om flerkulturelt arbeid

Tilegnelse og ajourføring av kunnskap om brukergruppen, deres bakgrunn og ståsted. Oppdatere oss på prosjekter og muligheter som kan bedre tilgjengeligheten til brukergruppens egen kultur/identitet og morsmål, samt til informasjon og deltakelse i det norske samfunnet. Arbeide aktivt for å involvere, myndiggjøre deres deltakelse, og derved oppnå gjensidig kulturutveksling.

Framgangsmåter:

- Deltakelse på kurs, seminarer og forelesninger som blir arrangert i Melhus.
- Innhente informasjon om hva som gjøres på andre bibliotek i Norge og Skandinavia.
- Samarbeid med de øvrige tjenesteyterne til målgruppen: barnehage, skole, helsestasjon, voksenopplæring (læring og tilrettelagt arbeid)
Ønsker også korte hospiteringsopphold for bibliotekansatte i barnehage, og omvendt. Dette vil skape et tettere samarbeid, og en bedre informasjonsflyt.
- "Det nye Melhus Bibliotek" setter fokus på brukergruppen gjennom et flerkulturelt hjørne i inngangspartiet. Området er tenkt som en møteplass mellom det norske og det flerkulturelle. Jfr. bl.a. planlagt arrangement for foreldre og førskolebarn i biblioteket.
- Språktreningsplasser i biblioteket.

Tiltak: Melhus Bibliotek som et lokalt ressurscenter for flerkulturell litteratur, musikk og filmer

Dette er et svært viktig område som hele tiden må ajourføres. Tiltaket betyr et felles ressurscenter for barnehager, skoler og folk i sin alminnelighet på dette området. Øke nivået på anskaffelse av litteratur, musikk og filmer som retter seg mot minoritetene selv, men også mot majoriteten (etniske nordmenn), samt faglitteratur til bruk for ulike tjenesteytere og som bidrag til kunnskap blant befolkningen i Melhus. Markedsføre/distribuere dette materialet på tradisjonelle og nye "kreative" måter. Bedre bekjentgjøring av anskaffet materiale overfor barnehager og skoler.

- Innkjøp av litteratur, musikk og film fra brukergruppens egen kultur, og på deres eget språk. I tillegg lån fra Det flerspråklige bibliotek på Deichman.
- Innkjøp av tilpasset litteratur og filmer som innføring til det norske samfunnet.
- Innkjøp av alt egnet media, både i tekst, bilde og lyd som kan bidra til formidling av minoritetenes fødeland; samfunn, natur og kultur, overfor majoriteten (etniske nordmenn)
- Innkjøp og lån av faglitteratur.

Tiltak: Flerkulturelle treff og språkkafé på biblioteket

- Flerkulturelle treff på biblioteket 3 ganger pr. semester.
Foredrag om aktuelle og "mangfoldige" tema på møtene.
Samarbeid med voksenopplæringa (læring og tilrettelagt arbeid)
- Språkkafé som et treffsted mellom etnisk norske og det flerkulturelle miljøet.
Et møtested for språktrening og kulturutveksling.
Samarbeid med Frivillighetssentralen, og et ledd i bibliotekets prosjekt "**Leser søker bok**"

Begge disse tiltakene kan fungere som treffpunkt og "lim" i bibliotektilbudet overfor målgruppen, samt som en informasjonskanal for andre aktiviteter/tjenester.

6. Tiltak på helsestasjonen

Tiltak: Mor-barn-grupper på helsestasjonen

Mor-barn-grupper på helsestasjonen hver måned. I tillegg individuelle timer for alle

Tema i gruppene kan være: kostholdsanbefalinger, søvn, språkutvikling, påkledning, grensesetting, åpen barnehage.

Helsestasjonene må ha oppslag om åpen barnehage.

Helsesøster for flyktninger informerer om tilbudet og oppfordrer til å bruke det. Dette er en viktig vei inn i barnehagen for familiene, de får et inntrykk av tilbudet og hva en norsk barnehage faktisk er.

Helsestasjonen informerer om ordinær barnehage, søknadsskjema og frister

Tiltak: Kartlegging med SPRÅK 4

Kartleggingsmaterialet SPRÅK 4 er en systematisk språkbobservasjon beregnet for bruk ved 4 års konsultasjonen på helsestasjonen. Observasjonen utføres av helsesøster og skal gi grunnlag for en faglig vurdering av barnets språkutvikling.

Hvordan kartleggingen gjennomføres hos barn med norsk som 2.språk vil avhenge av barnets språkkompetanse på de ulike språkene, og foreldrenes mulighet til å formidle barnets ferdigheter på morsmålet. Det er imidlertid av stor betydning at barnets ferdigheter på både morsmål og norsk får gode utviklingsmuligheter.

Det er ønskelig å starte kartleggingen av barnets språk på norsk. Der barnet har god norskkunnskap, gjennomføres SPRÅK 4 på vanlig måte. For de barna som kan lite norsk ennå, prøver en å få et inntrykk av barnets ferdigheter på morsmålet. Det er viktig å unngå at barn får negative mestringsopplevelser ved å bruke tid på et språk de har lite kjennskap til.

Foreldrene kan eventuelt benyttes som tolk under kartleggingen av morsmålet dersom de har god norsk-kunnskap. Det krever god informasjon/orientering i forkant.

Tolk, som på forhånd har fått veiledning i bruk av SPRÅK 4, kan også bistå ved behov. Der foreldrene prater lite norsk er tolk helt nødvendig.

Der helsestasjonen er usikker på om vurderingsgrunnlaget er godt nok, er det aktuelt med ny konsultasjon, eventuelt henvisning til PP-tjenesten for å foreta en mer omfattende kartlegging av barnets språk.

7. Vedlegg / Linker

Morsmål for språklige minoriteter: (Veileder udir 2009)

http://www.udir.no/upload/Brosjyrer/Veiledning_morsmal_sprak_min.pdf

Språkkompetanse i grunnleggende norsk: (udir 2007) Inneholder bl.a kartleggingsverktøy:

http://www.udir.no/upload/Kartleggingsprover/UDIR_Kartleggingsmaterieell_bm_301007.pdf

Læreplan i norsk for språklige minoriteter:

<http://www.udir.no/grep/Lareplan/?laereplanid=431050&visning=4>

Språkkompetanse i grunnleggende norsk:

http://www.udir.no/upload/Brosjyrer/Veiledning_grunnleggende_norsk.pdf

